

การศึกษาสื่อสุขภาพที่เผยแพร่โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านสื่อออนไลน์

A Study of Health Media on Online Media in Thai Health Promotion Foundation

กมลทิพย์ รัตนสุวรรณชัย¹, ปรัชญา เปี่ยมการคุณ² และ จารุวัส หนูทอง³

Kamonthip Rattanasuwannachai, Prachaya Piemkaroon and Jaruwat Nhuthong

Corresponding author, E-mail : Kamonthip_r@hotmail.com

Received : April 23, 2020
Revised : June 13, 2020
Accepted : June 18, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท และองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ในการสื่อสารสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านสื่อออนไลน์ ประชากร คือ สื่อออนไลน์ที่ สสส. ใช้เป็นสื่อสุขภาพโดยผ่านทางยูทูป ช่อง SocialMarketingTH ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง ปัจจุบัน จำนวน 102 เรื่อง 1,742 ไฟล์ แบ่งเป็น 15 หมวดหมู่ ตามการจัดหมวดหมู่บนคลังความรู้ของ สสส. กลุ่มตัวอย่าง คือ สื่อออนไลน์ จากช่อง SocialMarketingTH ผ่านทางยูทูป หมวดละ 1 เรื่อง รวมจำนวน 15 เรื่อง โดยคัดเลือกจากสื่อออนไลน์เรื่องที่มีจำนวนผู้เข้าชมสูงที่สุดในแต่ละหมวด จากนั้น วิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพ (Content Analysis) ตามมิติการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 4 มิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ และการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมทั้ง 4 มิติ และให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นตัวละครหลักที่กระทำผิดและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดนั้น มีการวิเคราะห์ความขัดแย้ง ทั้งความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งระหว่าง

คนกับคน และความขัดแย้งภายนอก นอกจากนี้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ตัวละคร ที่เน้นด้านครอบครัว ที่ทำให้เกิดผลที่ตามมาของการกระทำ โดยมีสัญลักษณ์พิเศษที่เป็นรูปภาพ ท่าทาง และการใช้เสียง เข้ามาเล่าเรื่อง ให้เกิดความน่าสนใจ

คำสำคัญ : สื่อสุขภาพ / การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม / ทฤษฎีการเล่าเรื่อง

Abstract

The objective of this research is to study the context and the elements of storytelling in communicating the health of the Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth) through online media. The population is the online media that the ThaiHealth uses as a health media through YouTube, SocialMarketingTH channel from 2012 to the present. In total of 102 stories, 1,742 files, divided into 15 categories according to the classification on the Resource Center of the ThaiHealth.

The sample group is the online media from

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารวิทยาศาสตร์และสุขภาพ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสาร วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

SocialMarketingTH channel via YouTube, 1 story in each category, totaling 15 stories, selected from online media with the highest number of views in each category. Then content analysis according to the dimensions of Holistic health care in 4 dimensions, including body, mind, society and spirit, and analyzing the elements of storytelling according to the Narrative Theory. The study found that the sample group telling stories consisted of 4 dimensions of holistic health care and giving importance to the elements of storytelling which is the main character who committed the crime and the consequences and the consequences of the offense with conflict analysis both conflicts within the mind, conflicts between people and people and external conflicts. Also giving importance to character analysis family-oriented causing the consequences of actions with special symbols that are images, voice to tell the story and make it interesting.

Keywords : Health media / Holistic health care / Narrative theory

บทนำ

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศ และมีการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ระยะ 5 ปี เพื่อเป็นกลไกเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยมียุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างระบบสุขภาพเชิงรุก ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพลดลง สามารถช่วยเหลือ ดูแลตนเองได้ (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ, 2559) ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการริเริ่ม ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม ในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งคือ การส่งเสริมสมรรถนะของระบบสุขภาพ และบริการสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยแผนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพผ่านระบบบริการสุขภาพ และแผนพัฒนาระบบและ

กลไกสนับสนุนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2556) เพื่อให้มีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic health care) ที่ประกอบไปด้วย 1) ด้านร่างกาย ซึ่งเป็นภาวะที่ร่างกายปราศจากโรคภัยและความเจ็บปวดต่าง ๆ 2) ด้านจิตใจ เป็นภาวะที่บุคคลสามารถเผชิญกับความเครียดและแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้ 3) ด้านสังคม ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลทำหน้าที่และแสดงบทบาท ในสังคมได้เป็นอย่างดี และ 4) ด้านจิตวิญญาณ เป็นภาวะที่บุคคลมีความสุข จากการทำความดี และมีเมตตา กรุณา (ประเวศ วะสี, 2544) อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ที่จะทำให้คนมีภาวะที่เป็นสุขครบในทุกมิติของการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

ทั้งนี้ การพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาระบบสุขภาพให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศ และยังเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้บริการสุขภาพ การเลือกผลิตภัณฑ์สุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการป้องกันและการควบคุมโรค ในการผลิตสื่อด้านสุขภาพออกมาเพื่อแข่งขันกับสื่อโฆษณาสินค้าและบริการต่าง ๆ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาวิจัยให้เข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสาร เลือกช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายน่าสนใจ เลือกประเด็นที่โดนใจ ง่ายต่อการรับรู้และจดจำ รวมถึงการเลือกผู้นำเสนอสื่อบุคคลต้นแบบ หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเพิ่มความน่าสนใจ น่าติดตาม และเป็นการสื่อสารสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ (กิตติพงษ์ พรหมพลเมือง, 2555)

ดังนั้น รูปแบบการสื่อสารสุขภาพ ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้การรับรู้ด้านสุขภาพของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ส่งสารในฐานะองค์กรระดับชาติกับผู้รับสารคือประชาชน โดยมีการใช้สื่อใหม่ (New media) ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยียุคดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งมีบทบาทเป็นสื่อกระแสหลัก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) และมีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตประจำวันของประชาชนคนไทย ที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ต ปี พ.ศ. 2560-2562 พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 6.35 10.05 10.22 ชั่วโมงต่อวัน ตามลำดับ และพบว่า กิจกรรมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมมากถึงร้อยละ

ละ 91.2 ได้แก่ โซเชียลมีเดีย (สำนักยุทธศาสตร์, 2562)

โดยที่ ระบบสื่อใหม่ หรือสื่อยุคใหม่ เป็นระบบการสื่อสารที่รวมเอาเทคโนโลยีของสื่อดั้งเดิม (Traditional media) เข้ากับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้สามารถสื่อสาร ภาพ เสียง ข้อความ พร้อมกัน ผ่านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว (Kawamoto, 1997; ปิยะพร เขตบรรพต, 2553) และถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ และขับเคลื่อนวิถีชีวิตสุขภาพ (Healthy Lifestyle) ที่มีการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ ต่าง ๆ ด้วยการเล่าเรื่อง ที่ช่วยสร้างความเข้าใจในประเด็นสุขภาพต่าง ๆ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ในวงกว้าง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระยะยาว (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) โดยมีองค์ประกอบการเล่าเรื่องสอดคล้องกับทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) (Giannetti & Corrigan, 2013; สุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545) ได้แก่

1. โครงสร้าง (Plot) หรือ โครงเรื่อง หมายถึง วิธีการที่นำมาใช้ในการเล่าเรื่อง โดยทั่วไป จะมีการลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง 5 ขั้นตอน คือ เริ่มเรื่อง พัฒนาเหตุการณ์ ภาวะวิกฤต ภาวะคลี่คลาย และการยุติเรื่อง

2. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เรื่องเล่าเกิดความน่าสนใจ ผ่านอุปสรรคในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร แบ่งเป็น ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน หรือกลุ่มบุคคล ความขัดแย้งภายในจิตใจ ความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม ความขัดแย้งระหว่างคนกับพลังธรรมชาติหรือพลังเหนือธรรมชาติ

3. ตัวละคร (Character) เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า ซึ่งอาจจะแบ่งเป็น ตัวละครหลัก และตัวละครรอง หรือแบ่งเป็น ตัวละครมิติเดียว และตัวละครหลายมิติ

4. แก่นเรื่อง (Theme) หรือ แก่นความคิด หมายถึง ความคิดรวบยอด เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเล่าเรื่อง

5. ฉาก (Setting) หมายถึง สถานที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับโครงเรื่อง หรือตัวละคร แบ่งเป็น ฉากที่เป็นธรรมชาติ เป็นสิ่งประดิษฐ์ เป็นเวลายุคสมัย เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม

6. สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) หมายถึง ตัวแทนในการสื่อความหมาย ซึ่งจะช่วยอธิบาย หรือบ่งบอกความหมายของเรื่องราว แบ่งเป็น สัญลักษณ์ภาพ และสัญลักษณ์เสียง

7. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) หมายถึง

การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของบุคคลที่ 1 หรือ ผ่านมุมมองของบุคคลที่ 3 หรือ มุมมองของบุคคลที่เป็นกลาง หรือ การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาบริบท และองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ในการสื่อสารสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านสื่อออนไลน์ที่ สสส. โดยใช้เครื่องมือสื่อสารระหว่างเครือข่ายทางสังคม (Social Network) โดยผ่านทางยูทูป (Youtube) ช่อง Social Marketing TH เพื่อแสดงให้เห็นมิติการถ่ายทอดข้อมูลด้านสุขภาพของ สสส. ด้วยเหตุนี้ รูปแบบการสื่อสารสุขภาพของ สสส. จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การรับรู้ด้านสุขภาพของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ส่งสารในฐานะองค์กรระดับชาติกับผู้รับสารคือประชาชนโดยรวม ซึ่งสื่อออนไลน์นี้มีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตประจำวันของทุกกลุ่มวัย โดยจากผลการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560 ประชากรอายุ 6 ขวบขึ้นไปในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี 2556-2560 พบว่ามีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 28.9 เป็นร้อยละ 52.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ซึ่งเห็นได้ว่าแนวโน้มของสื่อออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากกับชีวิตประจำวันของคนไทย ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญในถ่ายทอดข้อมูลสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านการใช้สื่อออนไลน์ที่จะแสดงให้เห็นถึงมิติการถ่ายทอดข้อมูลด้านสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ในการสร้างเสริมสุขภาพในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเล่าเรื่องในการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

2. เพื่อศึกษาสื่อสารสุขภาพแบบองค์รวมของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบริบท และองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ที่สสส. ใช้ในช่วง ปี พ.ศ. 2555 ถึง ปัจจุบัน โดยผ่านทางยูทูป ช่อง SocialMarketingTH

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบกระบวนการ Interpretive Analysis ในการตีความหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาด้วย โดยใช้วิธีตีความผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับศึกษาเอกสาร (Document Analysis) ผ่านสื่อที่ สสส. เผยแพร่ผ่านออนไลน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สื่อออนไลน์ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ใช้เป็นสื่อสุขภาพโดยผ่านทางยูทูป ช่อง SocialMarketingTH ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ถึง ปัจจุบัน จำนวน 102 เรื่อง 1,742 ไฟล์ แบ่งเป็น 15

หมวดหมู่ ตามการจัดหมวดหมู่บนคลังความรู้ (Resource Center) ของศูนย์ข้อมูล สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) ได้แก่ สุรา ยาสูบ อุบัติเหตุ การออกกำลังกาย โรคภัยไข้เจ็บ อาหารการกิน สุขภาพจิต ระบบสาธารณสุข สุขภาพร่างกาย สภาพแวดล้อม สุขภาวะเด็กและเยาวชน สุขภาวะครอบครัว สุขภาวะคนวัยทำงาน สุขภาวะผู้สูงอายุ สุขภาวะชุมชนและสังคม

กลุ่มตัวอย่าง คือ สื่อออนไลน์ จากช่อง Social-MarketingTH ผ่านทางยูทูป หมวดละ 1 เรื่อง รวมจำนวน 15 เรื่อง โดยคัดเลือกจากสื่อออนไลน์เรื่องที่มีจำนวนผู้เข้าชม (view) สูงที่สุดในแต่ละหมวดตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

หมวด	เรื่อง	ลิงก์	จำนวนผู้เข้าชม	ข้อมูล ณ วันที่
สุรา	เลิกเหล้าแล้วสุขภาพหล่อ	https://www.youtube.com/watch?v=DnipSf6JLfA	4,434,480	12 ก.ค. 2018
ยาสูบ	มาฟังกันว่า...ปอดอยากจะบอกอะไร	https://www.youtube.com/watch?v=XAU8gX9bmjw	10,945,034	16 พ.ค. 2019
อุบัติเหตุ	สงกรานต์นี้ ขับขี่ปลอดภัย ไม่มีใครเป็นหนึ่งในสถิติอุบัติเหตุบนท้องถนน	https://www.youtube.com/watch?v=djH0hjFtPr8	11,369,898	20 มี.ค. 2018
การออกกำลังกาย	ไขมันเริ่มสลายเมื่อออกกำลังกายต่อเนื่อง 10 นาทีขึ้นไป	https://www.youtube.com/watch?v=EldC_qFS7hs	9,598,860	21 ก.ย. 2018
โรคภัยไข้เจ็บ	อ้วนลงพุง	https://www.youtube.com/watch?v=zWp1u1jOak	21,697,153	28 ก.พ. 2013
อาหารการกิน	กินแบบ 2:1:1 สุขภาพดี ไม่มีพุง	https://www.youtube.com/watch?v=y3WLXfkmEfI	9,135,321	20 ม.ค. 2019
สุขภาพจิต	นิทานช่วยให้ลูกคุณรอดพ้นจากมือโจรได้ยังไง	https://www.youtube.com/watch?v=qkd-nFy-LO4	628,164	18 ก.พ. 2018
ระบบสาธารณสุข	ภารกิจ 1 ล้านชีวิตอินทวงสิทธิ์ห้ามสูบบุหรี่	https://www.youtube.com/watch?v=-SC0F4Y5u60	377,595	16 ก.ค. 2014

หมวด	เรื่อง	ลิงก์	จำนวนผู้เข้าชม	ข้อมูล ณ วันที่
สุขภาพร่างกาย	12 ท่าบริหารร่างกาย สไตล์ไทย ๆ (ฉบับครบสูตร) เพื่อความแข็งแรง กระปรี้กระเปร่า	https://www.youtube.com/watch?v=hkstDXLYmtc	389,393	14 มี.ค. 2018
สภาพแวดล้อม	ถึงเวลา เอาจริงให้ยุ่งสายนะ ด้วยวิธีการจัดยุ่งสายนะ เหล่านี้!	https://www.youtube.com/watch?v=63dBUOt7HOg	389,393	14 มี.ค. 2018
สุขภาวะเด็กและเยาวชน	โอกาสทอง คุณเรื่องเพศ เปิดโอกาสคุย ปิดโอกาสพลาด	https://www.youtube.com/watch?v=L8eLj_fwYx4	1,689,715	7 มิ.ย. 2016
สุขภาวะครอบครัว	อิมมูน : พระคุณที่ไม่ทันได้ทดแทน	https://www.youtube.com/watch?v=7IudXVnf2M4	2,652,411	1 ต.ค. 2015
สุขภาวะคนวัยทำงาน	เพราะเราเชื่อพลังของคนใกล้ตัวจะช่วยให้ปีใหม่นี้ทุกคนกลับบ้านปลอดภัย	https://www.youtube.com/watch?v=RY8oujRT-3A	125,267	12 ธ.ค. 2017
สุขภาวะผู้สูงอายุ	ผู้สูงวัยเค้าชอบไปวัดอายุ	https://www.youtube.com/watch?v=D0ZsypDbP4c	2,865,819	14 ม.ค. 2018
สุขภาวะชุมชนและสังคม	ยุ่งลาย 1 ตัว ออกลูกได้ 500 ตัว!	https://www.youtube.com/watch?v=TauhfMGkyXU	2,664,287	27 ส.ค. 2017

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล และแบบวิเคราะห์ข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพ ตามมิติการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวคิดของ (ประเวศ วะสี, 2544) และการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ตามแนวคิดของ Giannetti & Corrigan (สุภา จิตติวิสุรัตน์, 2545) ซึ่งแบบบันทึกข้อมูล ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญจากนักวิจัยของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(สทศ.) และดำเนินการปรับปรุงแบบวิเคราะห์ข้อมูลตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารรายงานผลการวิจัย บทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานผลการวิจัย บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสื่อ
- 2) ร่างกรอบการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญในการให้ความเห็น
- 3) ปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้วิเคราะห์สื่อ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ร่างกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วขอความอนุเคราะห์ให้ตรวจสอบกรอบของการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ
2. ผู้วิจัยได้รวบรวมสื่อออนไลน์จาก ช่องทาง Social Marketing TH (2555-2562) ผ่าน YouTube โดยการคัดเลือกสื่อออนไลน์เรื่องที่มีจำนวนผู้เข้าชม (view) สูงที่สุดในแต่ละหมวด หมวดละ 1 เรื่อง รวมจำนวน 15 เรื่อง
3. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory)
4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health)
5. นำผลที่ได้มาปรับปรุงปรับใช้กับองค์กร

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้รูปแบบกระบวนการตีความข้อมูล (Interpretive Analysis) ผ่านการตีความหมายด้วยตนเอง จากการชม

สื่อออนไลน์ และทำการวิเคราะห์เนื้อหาสุขภาพ (Content Analysis) ตามมิติการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมใน 4 มิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ และ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ได้แก่ โครงสร้าง ความขัดแย้ง ตัวละคร แก่นเรื่อง ฉาก สัญลักษณ์พิเศษ และมุมมองในการเล่าเรื่อง

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า

1. โครงเรื่อง มีการดำเนินเรื่องตามการเล่าเรื่อง (Narrative Convention) ดังนี้

1.1 ขึ้นเริ่มเรื่อง สื่อจะนำเสนอตัวละครหลัก และเหตุการณ์ที่ตัวละครหลักกำลังเผชิญอยู่

1.2 ขึ้นพัฒนาเรื่อง ตัวละครหลักเจอกับปัญหาที่ต้องแก้ไข

1.3 ขึ้นภาวะวิกฤต ตัวละครหลักต้องเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหา

1.4 ขึ้นภาวะคลี่คลาย ตัวละครหลักเลือกทำอย่างหนึ่งเสร็จแล้ว และสามารถแก้ปัญหาที่ตนได้

1.5 ขึ้นยุติเรื่องราว เป็นบทสรุปของการกระทำของตัวละครหลักที่ได้เลือกกระทำสิ่งนั้นไป

การสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของ สสส. สามารถเล่าถึงความสุขและปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ครอบครัว และสังคม โดยในบางหมวดหมู่ก็ไม่ได้ดำเนินเรื่องจนครบตามการเล่าเรื่อง เนื่องจากเนื้อหาข้อมูลที่มีไม่มากพอ หรือระยะเวลาการนำเสนอที่ถ้าทำออกมาเป็นระยะเวลานาน จะทำให้น่าเบื่อ

2. ความขัดแย้ง โดยจะแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 ความขัดแย้งภายในจิตใจ เกิดจากการที่ตัวละครรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ดี แต่ก็ยังตั้งต้นที่จะทำต่อไป หรือรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็เลือกที่จะไม่ทำในสิ่งนั้น เช่น พ่อแอบหนีลูกมาสูบบุหรี่ที่หน้าบ้าน ซึ่งพ่อรู้ดีว่าการสูบบุหรี่ไม่ดีต่อสุขภาพ แต่ก็ยังแอบมาสูบบุหรี่ที่หน้าบ้าน

2.2 ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน เกิดจากการที่สื่อสารที่บกพร่อง การไม่พอใจในการกระทำ ความไม่รู้ไม่เข้าใจ การไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงแล้วนำไปสู่การขัดแย้ง เช่น ลูกยักษ์ต้องการที่จะกินมนุษย์ แต่ถูกแม่ยักษ์ห้ามเอาไว้ เพราะมนุษย์ที่อ่อนแอไม่ดีต่อสุขภาพ

2.3 ความขัดแย้งภายนอก เกิดจากความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม หรือคนกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่ตัวละครกำลังเผชิญกับปัญหาในขณะนั้น เช่น ฝุ่นควันที่เกิดจากการเผา หรือทิ้งก้นบุหรี่แล้วไม่ดับจนเกิดควันขึ้นมา

ความขัดแย้งของการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของ สสส. จะมุ่งเน้นความขัดแย้งภายในจิตใจเป็นส่วนมาก เพราะจะมุ่งเน้นให้ตัวละครทำแต่ความดี โดยมีการต่อสู้ภายในจิตใจ เพื่อที่จะกำจัดความคิดที่ไม่ดีออกไป ไม่ให้กระทำตามความคิดที่ไม่ดี

3. ตัวละคร โดยจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 ตัวละครที่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีและต้องการที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น เพื่อให้ครอบครัว และสังคมยอมรับ เช่น ผู้ชายดื่มสุราจนร่างกายทรุดโทรม แล้วต้องการจะเลิกดื่มสุราเพื่อทำให้ตนเองดูดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับต่อสังคม

3.2 ตัวละครที่กระทำแต่สิ่งที่ดีและได้รับผลของการกระทำ ทำให้เป็นที่ยอมรับทั้งในครอบครัวและสังคม เช่น พ่อออกไปวิ่งออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง และอยู่กับลูกไปนาน ๆ

3.3 ตัวละครที่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีและไม่มีการปรับปรุงตนเอง ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งตนเอง ครอบครัว และสังคม เช่น แม่เลี้ยงดูลูกอย่างดี แต่ลูกกับไปคบเพื่อนผิด ทำให้ติดบุหรี่ และสูบบุหรี่จัด จนสุดท้ายเสียชีวิต

ตัวละครในการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของ สสส. จะสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ออกกำลังกายเป็นประจำ และโทษจากการดื่มสุรา เมาแล้วขับซึ่รถ การไม่กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

4. แก่นเรื่อง ในสื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ของ สสส. จะมุ่งเน้นการรณรงค์ให้ตระหนักถึงโทษของการดื่มสุรา โทษของการสูบบุหรี่ โทษของการขับซึ่รถไม่เป็นไปตามกฎหมาย พินัยจากยุงลาย และการดูแลสุขภาพในแต่ละช่วงวัย

5. ฉาก ในสื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ของ สสส. จะมุ่งเน้นช่วงเวลาที่将会เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ และถ่ายทอดสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์และโทษของการกระทำนั้น ๆ โดยผ่านสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน สถานที่ราชการ หรือตามแหล่งชุมชน

6. สัญลักษณ์พิเศษ มีสัญลักษณ์พิเศษ 3 แบบ คือ

6.1 สัญลักษณ์พิเศษรูปภาพ ซึ่งจะแสดงถึงสี หรือลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรูปภาพที่จะสื่อไปในทางที่ดี

หรือแย

6.2 สัญลักษณ์พิเศษที่เป็นลักษณะท่าทาง หรือการกระทำ ซึ่งจะสื่ออารมณ์ให้ผู้ชมเข้าใจถึงท่าทาง หรือการกระทำนั้น ๆ ว่าแสดงออกถึงอารมณ์อย่างไร

6.3 สัญลักษณ์พิเศษเสียง เป็นการสื่ออารมณ์ด้วยเสียง หรือเพลง เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามสื่อในสื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ของ สสส. ส่วนใหญ่จะใช้สัญลักษณ์พิเศษรูปภาพในการนำเสนอ เนื่องจากสามารถเห็นภาพและเข้าใจได้ง่าย เช่น ภาพเอกซเรย์ปอด หรือภาพกราฟสถิติในการเกิดอุบัติเหตุในช่วงสงกรานต์

7. มุมมองการเล่าเรื่อง จะมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

7.1 มุมมองการเล่าเรื่องบุคคลที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมองตัวละครเพียงตัวเดียว และมักเป็นตัวละครหลักของเรื่อง

7.2 มุมมองการเล่าเรื่องบุคคลที่ 2 เป็นการเล่าถึงตัวละครอีกตัวหนึ่ง ว่าตัวละครอีกตัวทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร กับใคร หรือสมมติให้ผู้ชมเป็นคนดำเนินเรื่อง โดยใช้สรรพนามว่า คุณ

7.3 มุมมองการเล่าเรื่องบุคคลที่ 3 เป็นการบรรยายในมุมมองที่อยากเล่าอะไรก็ได้ ใครพูดกับใครก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ได้อิสระ

ในสื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ของ สสส. ส่วนใหญ่จะเล่าเรื่องผ่านมุมมองการเล่าเรื่องบุคคลที่ 3 โดยจะเล่าโดยไม่ใส่ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครลงไป ทำให้เหมือนเป็นกล้องวิดีโอบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งสามารถย้ายจุดโฟกัสไปที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องได้อย่างสะดวก

ส่วนที่ 2 การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

การศึกษาการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมสื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในมิติสุขภาพทั้ง 4 มิติ ได้แก่ กายภาพ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านกายภาพ จากการศึกษา พบว่า สื่อได้นำเสนอถึงโทษของการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การไม่ออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ มีแต่ของทอดของมัน การไม่ขยับเขยื้อนพาหนะตามกฎหมาย การไม่ให้ความสำคัญเรื่องเพศกับเด็ก การไม่ตรวจสุขภาพ และการไม่กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทำให้ประชาชนลดการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ หันมาออกกำลังกาย รับประทานอาหาร

ที่มีประโยชน์ ขยับเขยื้อนพาหนะตามกฎหมายจราจร ให้โอกาสเด็กได้ถามในเรื่องเพศ ตรวจสุขภาพประจำปี และกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทำให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุ ลดปัญหาเด็กตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และลดการเกิดพาหะนำโรคต่างๆ ในบริเวณบ้านและแหล่งชุมชน

2. ด้านจิตใจ จากการศึกษา พบว่า สื่อได้นำเสนอให้ดูแลสุขภาพให้แข็งแรง การทำตามกฎหมาย และการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ทำให้ประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดี รู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด ลดความวิตกกังวล ลดการโศกเศร้าเสียใจจากการสูญเสียจากอุบัติเหตุ หรือจากโรคภัยต่างๆ

3. ด้านสังคม จากการศึกษา พบว่า สังคมแรกที่สื่อมุ่งเน้นคือครอบครัว ซึ่งบุคคลที่เคยดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือควบคุมอาหารไม่ได้ แต่ต้องการการยอมรับจากสังคม ไม่ไปซ้ำเติมบุคคลเหล่านั้น ซึ่งถ้ายังไปซ้ำเติมก็อาจจะเกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ซึ่งอาจจะทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่คิดที่จะปรับปรุงตนเองอีก ดังนั้นควรให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นและให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้บุคคลเหล่านั้นคิดที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้

4. ด้านจิตวิญญาณ จากการศึกษา พบว่า สื่อนำเสนอบุคคลที่เคยดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือควบคุมอาหารไม่ได้ ต้องการที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นนั้น คือต้องการกำลังใจจากคนในครอบครัว ซึ่งกำลังใจจากคนในครอบครัวจะทำให้บุคคลเหล่านั้น มีแรงผลักดันในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ทำให้สามารถเข้าร่วมกับสังคมอื่น ๆ ได้ ไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม ซึ่งถ้าบุคคลเหล่านั้นสามารถพัฒนา และปรับปรุงตนเองได้สำเร็จก็จะทำให้รู้สึกภูมิใจที่ตนเองสามารถทำได้

การเล่าเรื่องของการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในบางหมวดหมู่มีโครงเรื่องที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งการมีโครงเรื่องที่สมบูรณ์นั้นจะต้องนำเสนอเนื้อหาที่มากขึ้น และใช้ระยะเวลาในการเล่าเรื่องนานขึ้น ดังนั้นการจะทำสื่อควรพิจารณาในเรื่องระยะเวลาด้วย เพราะยังใช้เวลานานสื่อก็ยิ่งน่าเบื่อ ทำให้ไม่เป็นที่สนใจ และควรพูดถึงประเด็นสำคัญตั้งแต่แรก เพราะจะเป็นช่วงที่ประชาชนอยู่ในช่วงสนใจสื่อ ทำให้ได้รับข้อมูลหรือสิ่งที่สื่อต้องการจะนำเสนอไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพไว้ในสื่อเลย ไม่ใช่แค่นำเสนอแต่โทษเพียงอย่างเดียว และควรทำโพสหรือเก็บข้อมูลด้วย

ว่าสื่อที่เราต้องการนำเสนอไปถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้ไปถึงกลุ่มเป้าหมายจริง ๆ หรือไม่

การอภิปรายผลการวิจัย

การสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อออนไลน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของการเล่าเรื่องในการสื่อสารสุขภาพด้วยสื่อของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในภาพรวมพบว่า

1.1 วิเคราะห์โครงสร้าง พบว่า ในแต่ละหมวดมีการใช้โครงสร้างไม่เหมือนกันซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ ระยะเวลาในการนำเสนอ และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการนำเสนอ **ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิยะฉัตร วัฒนพานิช (2558)** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล พบว่าโครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง มีโครงเรื่องที่ง่ายไม่ซับซ้อนและมีการดำเนินเรื่องไปตามขนบการเล่าเรื่อง แต่มีการหักมุมที่ตอนท้ายของเรื่อง

1.2 วิเคราะห์ความขัดแย้ง พบว่า มีหมวดหมู่ที่มีความขัดแย้งภายในจิตใจ จำนวน 6 หมวดหมู่ มีความขัดแย้งระหว่างคนกับคน จำนวน 3 หมวดหมู่ มีความขัดแย้งภายนอก จำนวน 2 หมวดหมู่ ไม่มีความขัดแย้งใด ๆ เลย จำนวน 6 หมวดหมู่ และมีหมวดหมู่ที่มีความขัดแย้ง 2 อย่าง จำนวน 2 หมวดหมู่ **ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิยะฉัตร วัฒนพานิช (2558)** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล พบว่าระหว่างตัวละครเรื่องความเชื่อในรักแรก

1.3 วิเคราะห์ตัวละคร พบว่า จาก 15 หมวดหมู่ ตัวละครจะแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ 1) ตัวละครที่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีและต้องการที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น 2) ตัวละครที่กระทำแต่สิ่งที่ดีและได้รับผลของการกระทำ 3) ตัวละครที่กระทำในสิ่งที่ไม่ดีและไม่มีการปรับปรุงตนเอง **ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิยะฉัตร วัฒนพานิช (2558)** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล พบว่าภายใต้แนวคิดแบบ Post – Modernism คือการให้เจ้าชายเป็นตัวร้าย และคนธรรมดาเป็นพระเอก ตัวละครเจ้าหญิงมีความกล้าหาญพึ่งพาตัวเองและฟันฝ่าอุปสรรคโดยไม่รอความช่วยเหลือจากเจ้าชาย

1.4 วิเคราะห์แก่นเรื่อง พบว่า จาก 15 หมวดหมู่ แบ่ง

การณรงศ์ได้ 5 เรื่อง คือ 1) การณรงศ์ให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎจราจร 2) การออกกำลังกายดูแลสุขภาพทั้งตนเอง บุคคลในครอบครัว และบุคคลในองค์กร 3) การให้ความรู้เยาวชนในเรื่องของเพศศึกษา 4) โทษของการดื่มสุราแล้วไปขับซึ่รถยนต์ 5)การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย **ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิยะฉัตร วัฒนพานิช (2558)** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล พบว่าสะท้อนแนวคิดแบบ Post-Modernism นั่นคือ รักแท้ของเจ้าหญิง Frozen คือความรักของพี่น้อง ไม่ใช่รักโรแมนติกของเจ้าชาย

1.5 วิเคราะห์ฉาก จากการวิเคราะห์การนำเสนอของสื่อออนไลน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ใช้ช่วงเวลาและสถานที่ ที่เหมาะสมกับการกระทำของตัวละคร **ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ปิยะฉัตร วัฒนพานิช (2558)** ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล พบว่าที่สร้างจากจินตนาการบนพื้นฐานความจริง

1.6 วิเคราะห์สัญลักษณ์พิเศษ พบว่า มีสื่อที่ใช้สัญลักษณ์พิเศษ จำนวน 6 หมวดหมู่ และสื่อที่ไม่มีการใช้สัญลักษณ์พิเศษ จำนวน 9 หมวดหมู่

1.7 วิเคราะห์มุมมองในการเล่าเรื่อง พบว่า มีสื่อที่ใช้การเล่าเรื่องในมุมมองบุคคลที่ 2 จำนวน 2 หมวดหมู่ และมีสื่อที่ใช้การเล่าเรื่องในมุมมองบุคคลที่ 3 จำนวน 13 หมวดหมู่ **ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพัทธา อินทรักษา (2561)** ที่ได้ทำการศึกษารื่องการเล่าเรื่องประเด็นสังคมผ่านคลิปวิดีโอบนสื่อออนไลน์ พบว่า คลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นสังคมบนสื่อออนไลน์ มีการเล่าเรื่องผ่านเรื่องจริงและเรื่องแต่ง โดยเรื่องจริงจะเป็นการเล่าเรื่องราวของเหตุการณ์ที่มีความสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงหรือประสบมาด้วยตัวเอง มีมุมมองและความรู้สึกที่ต้องการให้ผู้ชมรับรู้ร่วมกัน โดยเล่าผ่านตัวละครดำเนินเรื่องราวบนสถานที่จริง มีการเล่าเรื่องแบบเรียงง่ายตรงไปตรงมา ให้ตัวละครเผชิญกับอุปสรรคและความยากลำบากในชีวิต และเรื่องแต่งที่เป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นมาใหม่ โดยสร้างมาจากเรื่องจริงหรือประสบการณ์ส่วนตัวที่พบเจอในชีวิตประจำวัน หรือกำลังอยู่ในกระแสนิยม **และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลวรรณ เปรมศิริรัตน์ (2558)** ที่ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเล่าเรื่องทางนิเทศศาสตร์ประเภทสารัตถคดี (Non-fiction) พบว่า ส่วนใหญ่ใช้แนวคิดองค์ประกอบของการเล่าเรื่องในการวิเคราะห์

ข้อมูล โดยมีสาระสำคัญของการศึกษาแต่ละประเภทของการศึกษาดังนี้ การเล่าข่าวทางวิทยุเป็นการเล่าข่าวเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ให้ข้อเท็จจริงและข้อคิด โดยใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการ การเล่าเรื่องในสื่อสิ่งพิมพ์นั้นอิงตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะ โครงเรื่อง แก่นเรื่องและตัวละคร รวมทั้งนโยบายของสิ่งพิมพ์ฉบับนั้น เน้นการใช้ภาษาที่สร้างภาพและความหมายที่สร้างความสนใจด้วย ส่วนการเล่าเรื่องในภาพยนตร์และละครโทรทัศน์นั้น ส่วนใหญ่อิงตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะ แก่นเรื่องและความขัดแย้ง สื่อภาพยนตร์นั้นยังเน้นองค์ประกอบภาพด้วย ในละครนั้นยังยึดการเล่าตามวัตถุประสงค์ในการผลิตด้วย การเล่าเรื่องในเพลงไทยนั้น เพลงลูกทุ่งใช้การเล่าเรื่องแบบนิทาน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพลงประกอบละครเล่าเรื่องตามแก่นของเรื่อง ส่วนการเล่าเรื่องข้ามสื่อนั้นส่วนใหญ่เป็นการข้ามสื่อจากการดูสู่ออนิเมชันและภาพยนตร์ โดยยังคงเดิมตามองค์ประกอบการเล่าเรื่องหลักๆ เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ความขัดแย้ง มีการปรับเปลี่ยนเฉพาะในรายละเอียดย่อย เช่น แก่นเรื่องรอง คู่ขัดแย้งและฉาก เป็นต้น

2. การสื่อสารสุขภาพแบบองค์รวมของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จากผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า

2.1 ด้านกายภาพ พบว่าสื่อของ สสส. ที่มีการเน้นสุขภาพทางกายส่วนมากให้ความสำคัญกับความต้องการให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง โดยการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายให้เหมาะสม ดื่มน้ำ การดื่มสุราและการสูบบุหรี่ ขับขี่ยานพาหนะตามกฎหมายจราจร ซึ่งจะป้องกันการสูญเสียชีวิต หรือทำให้ผู้ประสบอุบัติเหตุพิการ และอาศัยอยู่ในที่ที่สภาพแวดล้อมดี ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ซึ่งเป็นพาหะนำโรคต่าง ๆ

2.2 ด้านจิตใจ มุ่งเน้นความสำคัญของอารมณ์แจ่มใส ร่าเริงจะทำให้มีร่างกายที่แข็งแรง รู้สึกมีความสุขและปลอดโปร่ง มีสติกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังคำโบราณว่า ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว

2.3 ด้านสังคม ให้ความสำคัญกับการทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับคนในครอบครัว และกับบุคคลรอบข้าง

2.4 ด้านจิตวิญญาณ มุ่งเน้นที่การสร้างให้เกิดความเฉลียวฉลาด ทำให้รู้เท่าทัน เข้าใจในเหตุและผลของความเปลี่ยนแปลงของการกระทำ และทำให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริยาพร อุดทา (2559) ได้ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ

ออนไลน์ผ่านสื่อเฟซบุ๊กของโรงพยาบาลพญาไท ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาสาระของการสื่อสารสุขภาพออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กของโรงพยาบาลพญาไท นั้นให้ความรู้กับเป้าหมายและไม่ใช้กลุ่มเป้าหมาย โดยขอบเขตของการนำเสนอกลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพออนไลน์ เพื่อต้องการให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารสุขภาพ ซึ่งเมื่อก่อนอาจดูเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เมื่อมีภาวะโรคระบาด อาการป่วยฉุกเฉิน หรือเกิดหوادثวิกฤตเมื่อต้องช่วยเหลือผู้อื่นในภาวะคับขัน แผลเหตการณ์อื่น ๆ อีกมากมาย ที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่สามารถปฏิบัติเองได้อย่างถูกต้อง เมื่อมีความรู้ทางแพทย์เบื้องต้นรวมถึงความเข้าใจในเรื่องสุขภาพ จะทำให้ลดความตื่นตระหนกตกใจและมีสติในการช่วยเหลือตนเองหรือผู้อื่นได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เชิงนโยบาย

ผู้ผลิตสื่อควรมีการนำเสนอสื่อสารสุขภาพแบบใช้การสื่อสารแบบสองทาง โดยกลุ่มเป้าหมายสามารถสื่อสารโต้ตอบได้ เพื่อรับฟัง/เสนอแนะหรือให้ความเห็นเพื่อการพัฒนารูปแบบการนำเสนอสื่อให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เชิงปฏิบัติ

การนำเสนอสื่อสารสุขภาพในหมวดหมู่กฎจราจร และพิษภัยจากยุงลาย ควรนำเสนอข้อมูลที่สำคัญที่สุดก่อนเป็นอันดับแรก ตามธรรมชาติการรับรู้ของคนจะสนใจสิ่งที่สำคัญที่สุดก่อนเสมอ จากนั้นจึงค่อยพูดถึงรายละเอียดปลีกย่อย ถึงแนวทางการปฏิบัติตัวในแต่ละเหตุการณ์ เพื่อป้องกันหรือลดการสูญเสียลงให้ได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากับสื่อการสื่อสารที่เป็นหนังสือประมาณ 10-15 นาที เพื่อ ขยายมุมมองของการนำเสนอทั้งในด้านโครงสร้างการเล่าเรื่อง และมิติสุขภาพให้มีความชัดเจนมากขึ้น มีการศึกษาสื่อสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ผ่านสื่อช่องทางอื่นที่หลากหลายขึ้น และมีการศึกษาสื่อสุขภาพออนไลน์อื่น ๆ นอกเหนือจากของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พรหมพลเมือง. (2555). การสื่อสารเพื่อสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2562, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/476869>
- คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์
- นพพร ประชากุล. (2543). บอกอักษรย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยวรรณกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่านและสำนักพิมพ์วิภาษา.
- นิพัทธา อินทรักษา. (2561). การเล่าเรื่องประเด็นสังคมผ่านคลิป์วิดีโอบนสื่อออนไลน์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2544). ภาวะผู้นำพหุสภาวะสังคมไทยและวิถีแก้ไข (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: พิณเด่นศรีนัฏฐ์ เซ็นเตอร์.
- ปิยะฉัตร วัฒนพานิช. (2558). การเล่าเรื่องในภาพยนตร์แอนิเมชันยอดนิยมในบริบทสากล. คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภา จิตติวสุรัตน์. (2545). การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ “ความเป็นจริง” ในภาพยนตร์อิงเรื่องจริง. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 กรุงเทพมหานคร: สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2563, จาก <https://www.etda.or.th/iub/>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). **แผนหลัก สสส. 2561-2563** กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2562, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/16191>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). **ชุดความรู้**. [สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2563]. แหล่งข้อมูล: <http://resource.thaihealth.or.th/knowledges>.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2556). 5สถานการณ์เด่นในรอบศตวรรษในสุขภาพคนไทย 2556 (หน้า. 81-90). นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์. (2558). การเล่าเรื่องทางนิเทศศาสตร์ประเภทสารคดี (Non-fiction). คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อิริยาพร อุดทา. (2559). กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพออนไลน์ผ่านสื่อเพชบุรีของโรงพยาบาลพญาไท. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.